

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive study) โดยศึกษาในช่วงระยะเวลา 2 เดือน คือ ตั้งแต่ 1 พฤศจิกายน 2538 ถึง 31 ธันวาคม 2538 เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้มารดาหลังคลอดเป็นผู้ตอบและแบบบันทึกที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัยหรือผู้ช่วยผู้วิจัยเป็นผู้บันทึกข้อมูลจากรายงานประวัติมารดา สำหรับวิธีการศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีดังนี้

ประชากรและตัวอย่าง

1. ประชากรเป้าหมาย คือ มารดาประเภทสามัญที่คลอดโดยการผ่าท้องทำคลอดและมารดาที่คลอดทางช่องคลอดทุกคนในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ช่วงเวลาตั้งแต่ 1 พฤศจิกายน 2538 ถึง 31 ธันวาคม 2538
2. ตัวอย่าง คือ มารดาประเภทสามัญที่คลอดโดยการผ่าท้องทำคลอดและมารดาที่คลอดทางช่องคลอดในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ช่วงเวลาตั้งแต่ 1 พฤศจิกายน 2538 ถึง 31 ธันวาคม 2538 โดยการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling)

การคำนวณขนาดตัวอย่าง

ใช้วิธีคำนวณขนาดตัวอย่าง จากสูตร (106) ดังนี้

$$n = \frac{Z^2 pq}{d^2}$$

จากสถิติการคลอดในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เมื่อปีพ.ศ. 2537 พบว่า อัตราการผ่าท้องทำคลอด เท่ากับร้อยละ 14.5 (เฉพาะมารดาประเภทสามัญ)

กำหนดให้ n = ขนาดตัวอย่าง

p = สัดส่วนของการผ่าท้องทำคลอดในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
คือ 0.145

q = $1 - 0.145 = 0.855$

Z = ค่า Z จากตารางเมื่อ $\alpha = .05$ มีค่า 1.96

แทนค่าในสูตร $n = (1.96)^2 \times 0.145 \times 0.855 / (0.05)^2$
= 190

เพื่อลดความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดขึ้นได้ในตัวอย่างที่ศึกษาและได้ขนาดตัวอย่างเพียงพอในการวิเคราะห์แบ่งกลุ่มย่อย ผู้วิจัยได้เพิ่มขนาดตัวอย่างอีก 20 %

ดังนั้น ขนาดตัวอย่างของมารดาที่คลอดโดยการผ่าท้องทำคลอด คือ 230 คน และมารดาที่คลอดทางช่องคลอด คือ 230 คน

เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างสามารถเป็นตัวแทนของมารดาประเภทสามัญที่คลอดโดยการผ่าท้องทำคลอด และคลอดทางช่องคลอดทุกคนในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ช่วงตั้งแต่ 1 พฤศจิกายน 2538 - 31 ธันวาคม 2538 จึงทำการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling)

จากสถิติการคลอดบุตรในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ช่วงระหว่าง 1 มกราคม 2538 ถึง 31 สิงหาคม 2538 ที่ผ่านมา พบว่ามารดาประเภทสามัญที่คลอดโดยการผ่าท้องทำคลอด และคลอดทางช่องคลอด มีอัตราส่วน ดังนี้

จำนวนมารดาคลอดโดยการผ่าท้องทำคลอด : จำนวนมารดาที่คลอดทางช่องคลอด คือ 1 : 4 โดยเฉลี่ยมารดาคลอดโดยการผ่าท้องทำคลอดประมาณ 140 คน / เดือน และมารดาคลอดทางช่องคลอดประมาณ 600 คน / เดือน ดังนั้น การสุ่มตัวอย่างจึงเริ่มจากการแบ่งมารดาประเภทสามัญหลังคลอดวันที่ 1 ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

- มารดาประเภทสามัญที่คลอดโดยการผ่าท้องทำคลอดทุกคนเป็นตัวอย่าง จนกว่าจะได้จำนวนตัวอย่างครบ 230 คน ในช่วงเวลาดังกล่าว

- มารดาประเภทสามัญที่คลอดทางช่องคลอด นำมาเรียงลำดับตามเลขที่การคลอดจากน้อยไปหามาก โดยมารดาที่เลขที่การคลอดลำดับแรกจะเป็นตัวอย่างที่ 1 และเว้นช่วงระหว่างกลุ่มตัวอย่าง (Sample interval) ครั้งละ 4 คน ตัวอย่างต่อไปจะเป็นคนที่ 5 ทำเช่นนี้ต่อไปจนหมดจำนวนมารดาที่คลอดในวันนั้น ๆ และดำเนินการจนกว่าจะได้จำนวนตัวอย่างมารดาคลอดทางช่องคลอดครบ 230 คน ในช่วงเวลาดังกล่าว

ระยะเวลาดำเนินการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ระหว่าง 1 พฤศจิกายน 2538 ถึง 31 ธันวาคม 2538

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบบันทึก

1. แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้นเอง โดยให้มารดาหลังคลอดเป็นผู้ตอบ มีทั้งหมด 22 ข้อ และแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชากรตัวอย่าง ประกอบด้วย อายุ ศาสนา น้ำหนัก ส่วนสูง ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้และค่าใช้จ่าย

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ การฝากครรภ์และการคลอด

2. แบบบันทึก ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้นเอง โดยผู้วิจัยหรือ ผู้ช่วยผู้วิจัยเป็นผู้บันทึกข้อมูลจากรายงานประวัติมารดา

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. หาคความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามและแบบบันทึก (Content Validity) โดยการนำแบบสอบถามและแบบบันทึกที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์เฉพาะด้านที่ทำการศึกษาตรวจสอบรายละเอียดและพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน

2. นำแบบสอบถามและแบบบันทึกไปทดสอบ (Pre-test) โดยนำไปทดสอบมารดาประเภทสามัญที่คลอดโดยการผ่าท้องทำคลอด 10 ชุด และมารดาประเภทสามัญที่คลอดทางช่องคลอด 10 ชุด ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เพื่อตรวจดูข้อบกพร่องและแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นเตรียมการ

1. ติดต่อขอหนังสือแนะนำตัวจากภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ

2. ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พยาบาลหัวหน้าห้องคลอด พยาบาลหัวหน้าตึกหลังคลอด เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือในการเข้าไปเก็บข้อมูล โดยขออนุญาตเก็บข้อมูลจากมารดาหลังคลอดประเภทสามัญ

3. จัดอบรมผู้ช่วยผู้วิจัย ซึ่งเป็นพยาบาลวิชาชีพปฏิบัติงานที่ตึกหลังคลอด โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ จำนวน 2 ท่าน เพื่อแจ้งรายละเอียดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย และอธิบายการใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยเป็นผู้อบรม และทดสอบความเข้าใจของผู้ช่วยผู้วิจัย

ขั้นตอนการ

1. ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยร่วมกับผู้ช่วยผู้วิจัย
2. ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน และความสอดคล้องของคำถาม คำตอบ ในแต่ละวันที่ทำการเก็บข้อมูล
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทุกวันในระยะเวลา 2 เดือน ตั้งแต่ 1 พฤศจิกายน 2538 ถึง 31 ธันวาคม 2538
4. แปลงข้อมูลที่ได้เป็นรหัส (Coding) ตามคู่มือการลงรหัสที่จัดเตรียมไว้และบันทึกข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์
5. ประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ และ Epi Info Version 6

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยใช้โปรแกรม SPSS/PC+ และ Epi Info Version 6 ดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น อายุ น้ำหนักที่เพิ่มขึ้นตลอดระยะเวลาตั้งครรภ์ ส่วนสูง รายได้ภายในครอบครัว จำนวนครั้งที่มาฝากครรภ์ อายุครรภ์ที่มาฝากครรภ์ครั้งแรก อายุครรภ์เมื่อคลอด น้ำหนักเด็กแรกเกิด เป็นต้น จะนำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการสรุปข้อมูลตามความเหมาะสม แล้วนำเสนอในรูปตารางและแผนภูมิ

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น ศาสนา สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ การประกันสุขภาพ ประเภทการตั้งครรภ์ การฝากครรภ์ สถานที่ฝากครรภ์ ชนิดของการคลอด ข้อบ่งชี้ของวิธีคลอด เป็นต้น จะนำมาแจกแจงความถี่โดยใช้สถิติร้อยละ (Percentage) และอัตรา (Rate) ในการสรุปข้อมูลตามความเหมาะสม แล้วนำเสนอในรูปตารางและแผนภูมิ ตามลักษณะข้อมูล

สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

การทดสอบความสัมพันธ์ และความแตกต่างของข้อมูลแต่ละกลุ่มมีดังนี้

- ข้อมูลเชิงคุณภาพ ทดสอบโดยใช้ t-Test proportion และ Chi-square test
- ข้อมูลเชิงปริมาณ ทดสอบโดยใช้ Student t-test